

1.4 පැන්සලක් සහ 12 ක් නම් පැන්සල 3 ක මිල සහ 36 ක් වේ. උත්තරය අපට ලැබෙන්නේ 12 ක් 3 ක් ගුණ කිරීමෙනි. පැන්සල a කි මිල සිට ද? a හෙත් සිටින සංඛ්‍යාව අපි නොදනිමු. එහෙත් 12 ක් a වලින් ගුණ කළ විට අපට උත්තරය ලබා ගත හැකියි.

$\therefore$ පැන්සල a කි මිල සහ $12 \times a$ වේ. එක් ගණිතයකි 12 $a \times a$ යනු කෙටි ක්‍රමයකින් දක්විය හැක. $12 \times a$ වෙනුවට $12a$ යයි පිළි ලියමු. $a \times 12$ ද පිළි ලියන්නේ $12a$ වශයෙනි.

5a යන්නෙහි අදහස $5 \times a$ හෝ $a \times 5$ වේ.

8a යන්නෙහි අදහස $8 \times a$ හෝ $a \times 8$ වේ.

1.5 පැන්සල 5 ක් සහ 20 ක් වේ.

$\therefore$ පැන්සල 1 ක් සහ 4 ක් වේ.

අපට මේ උත්තරය ලැබෙන්නේ 20, 5 හෝ බෙදීමෙනි. පැන්සල x කි අගය සහ 20 නම්, පැන්සලයක අගය ගොඩනඟන.

x හෙත් සිටින්නේ ගුණක සංඛ්‍යාවක් යන්න දැයි පිළි නොදනිමු. එහෙත් 20, x වලින් බෙදීමෙන් උත්තරය ලබා ගත හැකියි.

$20 \div x$ යන පේශ $\frac{20}{x}$ යයි පිළි ලියමු.

$\therefore$ පැන්සල 1 ක අගය සහ $\frac{20}{x}$ කි.

1.6 පොත් 6 ක මිල රුපියල් 24 ක් වේ.

$\therefore$ එක පොතක මිල රු. 4 කි.

පොත් 8 ක මිල රු. x නම් පොතක මිල කීය ද? පෙති ද x , 8 ක් බෙදීමට බැවින්,

$\therefore$ පොතක මිල රු. $\frac{x}{8}$ වේ.

1b අහඟන

- ප්‍රමාණ සිතියමේ 3 බැගින් ඉවුරින් x ට දිගට සිතියමේ කියත් මිනු ද?
- පෙරවර් රික් පැයට කි. මී p ගමන් කරයි. පැය 6 ක දී කි. මී කීයක් ගමන් කරයි ද?

8

3. සකි. c කි දින කීයක් වේද?

4. සිතියමේ x ඉවුරින් 5 අගනකට සම සේ බෙදුවහත් එක අගනකට කීයක් ලැබේ ද?

5. දොඩම් දැමීමක මිල සහ y වේ. එකක මිල කීය ද?

6. මීටර 15 ක් දිග ලියකින් මීටර x දිග නැලි කියත් නැලිය හැකි ද?

7. මීටර x කි අගනට මීටර කීයක් වේ ද?

8. කි. මී y මීටර කීයක් වේද?

9. පැය t කි මිනිත්තු කීයක් වේ ද?

10. මිනිත්තක් මිනිත්තු x කි. දී. කි. මී. 3 ක් ගමන් කරයි. ඔහු කි. මීටරයක් යෑමට කොපමණ වේලා ගනී ද?

11. $x = 3$ නැගි, පහත දැක්වෙන එක් එක් අගය වටිනාකම සොයන්න.

(i) $7x$ (ii) $12x$ (iii) $\frac{x}{3}$ (iv) $\frac{24}{x}$ (v) $\frac{10}{x}$ (vi) $\frac{x}{6}$

12. (i) $x = 5$

(ii) $x = 1$

(iii) $x = 0$

(iv) $x = \frac{1}{2}$

(v) $x = \frac{1}{6}$ නම් $6x$ කි අගය ගොඩනඟන.

13. (i) $x = 9$ (ii) $x = 10$ (iii) $x = 1$ (iv) $x = 36$ නම්

$\frac{36}{x}$ කි අගය සොයන්න.

14. (i) $x = 32$

(ii) $x = 4$

(iii) $x = 1$

(iv) $x = 0$ නම් $\frac{x}{4}$ කි අගය ගොඩනඟන.

9

15. පහත දැක්වෙන ප්‍රකාශන ගම්පහයකින් දැක්වන්න.

- 50 න් y ගුණ කරන්න.
- 32 න් q බෙදන්න.
- 2 වලින් 100 බෙදන්න.
- q වලින් 4 ගුණ කරන්න.

16. පරිසරයේ වෙනස්වීම් ලියන්න.

- x කි දෙගුණය 10 ට සමාන.
- $y, 0$ න් ගුණ කළ විට 18 කි.
- $p, 4$ න් බෙද විට 7 කි.
- 30, z වලින් බෙද විට 10 කි.
- 8, q වලින් ගුණ කළ විට 40 කි.

17. 15 වැනි ගුණකයට උත්තර වශයෙන් ඔබ ලියන පද පරිසරයෙන් පරිසරයකට.

(i) x , (ii) y , (iii) p , (iv) z , (v) q , යන සංඛ්‍යාවන් වටිනාකම් සොයන්න.

18. පහත දැක්වෙන එක් එක් ගම්පහයක 18 වැනි ප්‍රස්ථාපයේ දෙව පද ප්‍රකාශයෙන් වැනි ප්‍රකාශයෙන් වෙනුවට පොති වී වී ප්‍රකාශයක් ලියන්න.

(i) $9x = 36$ (ii) $\frac{75}{p} = 5$

(iii) $\frac{q}{12} = 3$ (iv) $3x = 20$

(v) $\frac{80}{a} = 16$ (vi) $\frac{1}{c} = 8$

1.7 x සංඛ්‍යාව 7 ක් ගුණකයට ලැබෙන උත්තරයට 6 ක් එකතු කරන්න.

අප x , 7 න් ගුණ කළ විට 7 x ලැබේ. එයට 6 ක් එකතු කළ විට $7x + 6$ ලැබේ.

1.8 පැන්සලක වටිනාකම සහ 6 නම්, 8 පැන්සල් x කි වටිනාකම සහ $6x$ වේ.

පැන්සලක වටිනාකම සහ 6 නම් පැන්සල් x කි වටිනාකම කීයද? පෙති දී අපට අගය x ගුණ කිරීමට බැවින්, x වලින් 6 ගුණ කළ විට උත්තරය $6x$ යනුවෙන් ලියමු. එහෙත් 6 a සංඛ්‍යාව x සංඛ්‍යාවෙන් ගුණ කළ විට ද $6x$ යනුවෙන් ලියමු.

$6x$ යනුවෙන් අදහස් වන්නේ x වලින් 6 ගුණ කිරීම හෝ 6 න් x ගුණ කිරීමයි.

$6x$ යනුවෙන් අදහස් වන්නේ x වලින් 6 ගුණ කිරීම හෝ x වලින් x ගුණ කිරීමයි.

x සංඛ්‍යාව x සංඛ්‍යාවෙන් ගුණ කළොත් උත්තරය xx යයි ලියන හැකිය. එහෙත් සාමාන්‍යයෙන් අප x^2 යයි ලියමු.

$a \times b \times x$ වේ abx යයි ලියමු.

$a \times x \times x$ අපි ax^2 යයි ලියමු.

$x \times x \times x$ අපි x^3 යයි ලියමු.

$2x^2$ යන්නෙන් $2 \times x^2$, x^2 යන්නෙන් $x \times x$ ද අදහස් කරනු ලබන බව විස්තරයෙන් සලකන්න.

$3x$ යන්නෙන් $3 \times x$ අදහස් කෙරේ.

$3x^2$ යන්නෙන් $3 \times x^2$ x අදහස් කෙරේ.

$3x^3$ යන්නෙන් $3 \times x \times x \times x$ අදහස් කෙරේ.

1.9 $2x, 5$ න් ගුණ කිරීමට අපට වුවමනා සල, අපි පළමුව 2, 5 න් ගුණ කර ලැබෙන උත්තරය නැවත x වලින් ගුණ කරමු.

$\therefore 2x \times 5 = 2 \times 5 \times x = 10x$

ඒ අයුරින් ම, $2pq \times 4 = 8pq$

$3pq \times 5q = 15pq$

$2p \times 3p = 6p^2$

1.10 a සංඛ්‍යාව b සංඛ්‍යාවෙන් ගුණ කෙරේ ලැබෙන උත්තරය c සංඛ්‍යාවෙන් බෙදුවහත්, අපි එය $\frac{ab}{c}$ යන සේ දක්වමු.

$\frac{2a}{b}$ යන්නෙහි අදහස $\frac{2 \times a}{b \times b}$ වේ.

11

1. එක දිවියකුට ඇත සිහි කොට ගන්නා = 3
 දිවිය ෧෦ දිවිය අනුකූල සිහි කොට ගන්නා = $3 \times x$
 $= 3x$
2. කොරි එය වැඩනම් ගෙව් කරන කි.වි. ගන්නා = p
 වැඩ 6 න දිවිය ගන්නා දුර = කි.වි. $6 \times p =$ කි.වි. $6p$
3. සකස්කර දිවිය 7 කි.
 සකස් ෬ වල දිවිය ප්‍රමාණය = $6 \times 7 = 7 \times 6 =$ දිවිය 7×6
4. මුළු සිහි කොට ගන්නා = x
 දිවිය සංඛ්‍යාව = 5
 සමස්ත කුඩු වල එක දිවියකුට ලැබෙන සිහි කොට ගන්නා
 $= \frac{x}{5}$
5. ඇබ්බේ ප්‍රතිචක්‍ෂ ඇබ්බේ 12 ක් දුන්න.
 ඇබ්බේ ප්‍රතිචක්‍ෂ වල සහ y ගත් ඇබ්බේ 12 ක
 වල සහ y ගත්.
 එක ඇබ්බේ වල = සහ $\frac{y}{12}$
6. ලිපි මුළු දිවිය = වෙර 15
 එක තැන්පත් දිවිය = වෙර x
 තැන්පත් ගැනි තැන්පත් ගන්නා = $\frac{15}{x}$
7. වෙර 100 කි. සං.වි. 100 කි.
 වෙර x කි. දුන්න සං.වි. ගන්නා = $x \times 100 = 100x$
8. කි.වි. 1 ක වෙර 1000 කි.
 කි.වි. y වල දුන්න වෙර ගන්නා = $y \times 1000$
 $= 1000y$

9. වලය 1 = විචිත්ත 60
 වලය t = විචිත්ත $t \times 60 =$ විචිත්ත $60t$

10. කි.වි. 3 ක් යාමට ගත වන කාලය = විචිත්ත x
 කි.වි. 1 ක් " " " " = විචිත්ත $\frac{x}{3}$

11 $x = 3$ විට දූතය ආසන්න

(i) $x = 3$ විට $7x = 7 \times 3 = 21$ [$7x$ යනු $7 \times x$ ය]

(ii) $x = 3$ විට $12x = 12 \times 3 = 36$

(iii) $x = 3$ විට $\frac{24}{x} = \frac{24}{3} = 8$

(iv) $x = 3$ විට $\frac{x}{3} = \frac{3}{3} = 1$

(v) $x = 3$ විට $\frac{10}{x} = \frac{10}{3} = 3\frac{1}{3}$

(vi) $x = 3$ විට $\frac{x}{6} = \frac{3}{6} = \frac{1}{2}$

12 (i) $x = 5$ විට $6x = 6 \times 5 = 30$

(ii) $x = 1$ විට $6x = 6 \times 1 = 6$

(iii) $x = 0$ විට $6x = 6 \times 0 = 0$

(iv) $x = \frac{1}{2}$ විට $6x = 6 \times \frac{1}{2} = \frac{3}{1} = 3$

(v) $x = \frac{1}{6}$ විට $6x = 6 \times \frac{1}{6} = \frac{1}{1} = 1$

13 (i) $x = 9$ විට $\frac{36}{x} = \frac{36}{9} = 4$

(ii) $x = 10$ විට $\frac{36}{10} = 3\frac{6}{10} = 3\frac{2}{5}$ හෝ 3.6

(iii) $x = 1$ විට $\frac{36}{x} = \frac{36}{1} = 36$

(iv) $x = 36$ විට $\frac{36}{x} = \frac{36}{36} = 1$

14. (i) $x = 32$ න් $\frac{x}{4} = \frac{32}{4} = 8$

(ii) $x = 4$ න් $\frac{x}{4} = \frac{4}{4} = 1$

(iii) $x = 1$ න් $\frac{x}{4} = \frac{1}{4} = 0.25$

(iv) $x = 0$ න් $\frac{0}{4} = 0$

15. ප්‍රකාශන වලට පරිවර්තනය කළහ.

(i) 50 ක් y ගුණ කරන්න $\rightarrow 50 \times y = 50y$

(ii) 32 ක් z බෙදන්න $\rightarrow \frac{32}{z} = \frac{z}{32}$

(iii) z වලින් 100 බෙදන්න $\rightarrow \frac{100}{z}$

(iv) z වලින් 4 ගුණ කරන්න $\rightarrow z \times 4 = 4z$

16. පරිවර්තනය කළහ.

(i) x නි ඇතුළත් 10 ට සමාන $\rightarrow 2x = 10$

(ii) y , 6 ක් ගුණ කළ විට 18 කි $\rightarrow 6y = 18$

(iii) p , 4 ක් බෙදා විට 7 කි $\rightarrow \frac{p}{4} = 7$

(iv) 30, z වලින් බෙදා විට 10 කි $\rightarrow \frac{30}{z} = 10$

(v) 8, z වලින් ගුණ කළ විට 40 කි $\rightarrow 8z = 40$

17. (i) $2x = 10 \rightarrow x = \frac{10}{2} = 5$

(ii) $6y = 18 \rightarrow y = \frac{18}{6} = 3$

(iii) $\frac{p}{4} = 7$; $p = 4 \times 7 = 28$

(iv) $\frac{30}{z} = 10$; $\frac{30}{10} = z$; $z = \frac{30}{10} = 3$

(v) $8z = 40$; $z = \frac{40}{8} = 5$

18. (i) $9x = 36$; x , 9 ක් ගුණ කළ විට 36 කි.

(ii) $\frac{z}{12} = 3$; z , 12 ක් බෙදා විට 3 කි.

(iii) $\frac{75}{p} = 5$; 75, p වලින් බෙදා විට 5 කි.

(iv) $3x = 20$; 3, x වලින් ගුණ කළ විට 20 කි.

(v) $\frac{80}{z} = 16$; 80, z වලින් බෙදා විට 16 කි.

(vi) $\frac{1}{a} = 8$; 1, a වලින් බෙදා විට 2 ක් ගුණ කළ විට 8 කි.